

ΘΕΜΑ ΔΙΔΑΚΤΙΚΟΥ ΣΕΝΑΡΙΟΥ

Ο Μακεδονικός Αγώνας (Μ.Α.)

ΕΚΠΟΝΗΣΗ: Κασωτάκης Αγαθάγγελος

ΕΜΠΛΕΚΟΜΕΝΕΣ ΓΝΩΣΤΙΚΕΣ ΠΕΡΙΟΧΕΣ

Ιστορία, Γεωγραφία, Γλώσσα, Τ.Π.Ε.

ΤΑΞΗ: ΣΤ' Δημοτικού **ΕΝΟΤΗΤΑ:** «31. Ο αγώνας για τη Μακεδονία»

ΔΙΑΡΚΕΙΑ: 4 διδ. Ώρες

ΣΥΜΒΑΤΟΤΗΤΑ ΜΕ ΤΟ ΔΕΠΠΣ & ΑΠΣ

Το περιεχόμενο του διδακτικού σεναρίου είναι συμβατό με το ΔΕΠΠΣ και το ΑΠΣ του μαθήματος της Ιστορίας στο Δημοτικό Σχολείο, καθώς αναφέρεται στη διδασκαλία υπάρχουσας διδακτικής ενότητας του σχολικού βιβλίου και οι στόχοι που τίθενται άπτονται αυτούς του αναλυτικού προγράμματος, όπως αυτοί περιγράφονται στο βιβλίο του δασκάλου.

Ιστορία: Διερεύνηση της ιστορικής περιόδου του Μακεδονικού Αγώνα με σκοπό την καλλιέργεια της ιστορικής σκέψης.

Γεωγραφία: Να γνωρίσουν τα εδάφη στα οποία διεξήχθη ο Μ.Α.

Γλώσσα: Καλλιέργεια του προφορικού λόγου και διαλογικών μορφών επικοινωνίας.

Παραγωγή δομημένου γραπτού λόγου. Διαχείριση πολλαπλών πηγών πληροφορίας.

ΑΠΑΙΤΟΥΜΕΝΗ ΥΛΙΚΟΤΕΧΝΙΚΗ ΥΠΟΔΟΜΗ

Το μάθημα θα γίνει στην αίθουσα του σχολικού εργαστηρίου που διαθέτει δέκα υπολογιστές με δυνατότητα σύνδεσης στο διαδίκτυο. Θα γίνει χρήση του βιντεοπροβολέα για την προβολή εννοιολογικών χαρτών.

Στους υπολογιστές είναι εγκατεστημένο το Smart Tools, επεξεργαστής κειμένου (Word), το Hot Potatoes και όλοι διαθέτουν φυλλομετρητή Mozilla Firefox.

ΣΥΝΤΟΜΗ ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ

Μέσα από μια συλλογή ψηφιακού ιστορικού υλικού που μπορεί να βρεθεί συγκεκριμένες δικτυακές πηγές καθώς και με τη χρήση και του σχολικού βιβλίου οι μαθητές καλούνται να ανατρέξουν σε πηγές, να επεξεργαστούν και να συνθέσουν πληροφορίες και τελικά να καταλήξουν σε συμπεράσματα σε σχέση με τις ιδιαίτερες συνθήκες και τα αίτια του Μ.Α..

Θα περιηγηθούν ψηφιακά στο ιστορικό πλαίσιο που επικρατούσε στην Ελλάδα και στα Βαλκάνια τα χρόνια πριν την έναρξη των Βαλκανικών πολέμων (σύνδεση – συμπλήρωση προηγούμενων γνώσεων) έτσι ώστε να μπορέσουν να κατανοήσουν πραγματικά το γιατί και το πώς πίσω από τα γεγονότα και να βοηθηθούν στην ανάπτυξη ιστορικής σκέψης. Θα γνωρίσουν τον ρόλο που

έπαιξαν οι πρωταγωνιστές τους καθώς και τα σημαντικότερα γεγονότα που συνέβησαν στη διάρκειά τους, τα αποτελέσματα τους και τα οφέλη που αποκόμισε η Ελλάδα από τη συμμετοχή της σ' αυτούς.

ΠΡΟΫΠΟΘΕΣΕΙΣ ΥΛΟΠΟΙΗΣΗΣ – ΠΡΟΑΠΑΙΤΟΥΜΕΝΕΣ ΓΝΩΣΕΙΣ

Οι μαθητές χωρίζονται σε ομάδες των 3-4 ατόμων και σε κάθε ομάδα αντιστοιχεί ένας υπολογιστής με πρόσβαση στο διαδίκτυο.

Από τους μαθητές απαιτούνται βασικές δεξιότητες χρήσης του Η/Υ (χρήση του ποντικιού και πληκτρολογίου, φιλοσοφία λειτουργίας του λειτουργικού συστήματος) και δυνατότητα χρήσης ενός φυλλομετρητή. Ακόμα ένας τουλάχιστον μαθητής από κάθε ομάδα είναι εξοικειωμένος με τη χρήση των λογισμικών Smart Tools ή Hot Potatoes.

Οι μαθητές έχουν ήδη γνώση των βασικών ιστορικών γεγονότων που προηγήθηκαν του Μακεδονικού Αγώνα από τη προηγούμενη ύλη του σχολικού εγχειριδίου.

ΟΡΓΑΝΩΣΗ ΤΗΣ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑΣ - ΜΕΘΟΔΟΛΟΓΙΑ

Προσδοκάται να ακολουθηθεί η αποκαλυπτική πορεία της νέας γνώσης. Οι μαθητές ασκούνται στην επιλογή, την αξιολόγηση και την ανασύνθεση της πληροφορίας. Αξιοποιούν τις δυνατότητες των ΤΠΕ, συνεργάζονται, επικοινωνούν, ανταλλάσσουν τις απόψεις τους. Αναπτύσσουν την σκέψη, τη δημιουργικότητα και αυτοκαθορίζουν σε μεγάλο ποσοστό την πορεία προς τη γνώση. Η συνεργατική - βιωματική προσέγγιση υλοποιείται μέσα από την εργασία σε ομάδες 3-4 ατόμων και την ανάληψη ρόλων από τους μαθητές, που δίνει προσωπικό νόημα στην αναζήτηση της γνώσης (σύμφωνα με τις αρχές του «οικοδομισμού»).

Οι διδακτικές προσεγγίσεις που θα χρησιμοποιηθούν λοιπόν είναι καταρχήν η διερευνητική και η εποικοδομιστική καθώς οι μαθητές οδηγούνται να αναζητήσουν στοιχεία σε προεπιλεγμένες έγκυρες ψηφιακές πηγές, και στη συνέχεια εμπλέκονται σε δραστηριότητες προκειμένου να συνδυάσουν την υπάρχουσα γνώση με τη νέα. Συνεργαζόμενοι μέσα σε ομάδες – ομαδοσυνεργατική– παράγουν προφορικό και γραπτό λόγο, ενώ οι ασκήσεις «δημιουργίας σταυρολέξου» στο λογισμικό HotPotatoes καθώς και η κατασκευή εννοιολογικού χάρτη με το λογισμικό Smart Tools τους πάνε ένα βήμα παραπάνω στην κατανόηση και συστηματοποίηση των νέων γνώσεων καθώς προϋποθέτουν αφαιρετική χρήση του λόγου για την παραγωγή ορισμών.

Ο ρόλος του εκπαιδευτικού λοιπόν εδώ οριοθετείται στα πλαίσια των αρχών της συνεργατικής-διερευνητικής μάθησης και έτσι γίνεται εμπνευστής, καθοδηγητής και συντονιστής των ομάδων βοηθώντας τους μαθητές να γίνουν οι ίδιοι φορείς της γνώσης.

Υποστηρίζει διακριτικά την διαδικασία αναζήτησης, επεξεργασίας, συστηματοποίησης και δόμησης της νέας γνώσης, διευκολύνοντας όταν χρειάζεται την εργασία των ομάδων για να μπορέσουν μέσα στα καθορισμένα όρια να ολοκληρώσουν την προσπάθειά τους. Ολοκληρώνεται σε τρεις φάσεις([Φ1](#), [Φ2](#), [Φ3](#))

Τέλος ελέγχονται τα αποτελέσματα της εργασίας τους μέσα από τα φύλλα εργασίας που συγκεντρώνονται στο τέλος του μαθήματος.

ΔΙΔΑΚΤΙΚΟΙ ΣΤΟΧΟΙ

Ειδικότερα επιδιώκεται:

Γνώσεις

- ✓ να κατανοήσουν τις ιδιαίτερες ιστορικές συνθήκες που επικρατούσαν στη βαλκανική χερσόνησο την περίοδο πριν και κατά τον Μ.Α.
- ✓ να κατανοήσουν τι σημαίνει η φράση «χωνευτήρι των λαών» που αποδίδεται στη περιοχή της βαλκανικής.
- ✓ να γνωρίσουν την εσωτερική κατάσταση που διαμορφώθηκε στην περιοχή της Μακεδονίας λίγο πριν τους Βαλκανικούς πολέμους και τις εδαφικές βλέψεις των λαών της βαλκανικής σε βάρος της Οθωμανικής Αυτοκρατορίας
- ✓ να γνωρίσουν τα κυριότερα γεγονότα του Μ.Α.
- ✓ να εκτιμήσουν τις συνέπειες του Μ.Α. για τα εμπόλεμα μέρη και ιδιαίτερα για την Ελλάδα

Δεξιότητες

- ✓ να αναπτύξουν δεξιότητες χρήσης και αξιοποίησης του διαδικτύου ως πηγή άντλησης πληροφοριών
- ✓ να αποκτήσουν δεξιότητες επικοινωνίας και συνεργατικής μάθησης

Στάσεις

- ✓ να αναπτύξουν θετική διάθεση απέναντι στον Η/Υ ως περιβάλλον εργασίας και ως εργαλείο άντλησης πληροφοριών

ΑΝΑΛΥΤΙΚΗ ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ ΣΤΑΔΙΩΝ ΥΛΟΠΟΙΗΣΗΣ ΤΟΥ ΣΕΝΑΡΙΟΥ

Η υλοποίηση του σεναρίου αναμένεται να ολοκληρωθεί σε τρεις φάσεις:

1^η Φάση (1 δ.ω.)

Η 1^η φάση έχει διάρκεια μιας διδακτικής ώρας και καλύπτει την διαπραγμάτευση των τριών πρώτων στόχων οι οποίοι αφορούν το ιστορικό πλαίσιο, την κατάσταση δηλαδή που επικρατούσε στα Βαλκάνια πριν τον Μ.Α. (σύνδεση με προηγούμενη γνώση – επέκταση)

Οι μαθητές χωρισμένοι σε ομάδες των 3-4 μαθητών κάνουν χρήση του σχολικού εργαστηρίου. Μια παράμετρος που πρέπει εδώ να προσεχθεί είναι τα μέλη των ομάδων να είναι ετερογενή ως προς τις μαθησιακές ή τεχνολογικές δυνατότητες τους.

Καλούνται να επισκεφτούν την δικτυακή διεύθυνση

<http://www.imma.edu.gr/imma/publications/video.html> του Μουσείου Μακεδονικού Αγώνα και να παρακολουθήσουν σχετικό βίντεο που είναι αναρτημένο εκεί. Στη συνέχεια τους τίθεται το ερώτημα «Ποια είναι η κατάσταση στα Βαλκάνια και στην Ελλάδα λίγο πριν τον Μ.Α.;>

Εδώ γίνεται ιδιαίτερη αναφορά στην Μακεδονία (όπως αυτή ορίζεται από την Οθωμανική διοικητική διαίρεση). Έτσι οι μαθητές να καταλάβουν πως ο όρος "Μακεδονία" δεν εκφράζει την ίδια γεωγραφική περιοχή σε όλες τις ιστορικές περιόδους και πως αυτή η περιοχή που «διεθνώς» σήμερα ονομάζεται Μακεδονία δεν συμπίπτει με τον γεωγραφικό χώρο της αρχαίας

ελληνικής Μακεδονίας ο οποίος σχεδόν εξ' ολοκλήρου περικλείεται από τα σύνορα της Ελλάδος.

Σε αυτή τη φάση τα παιδιά καλούνται να μελετήσουν τον εθνολογικό χάρτη της σελίδας 192 του σχολικού εγχειριδίου.

Στη συνέχεια δίνεται σε κάθε ομάδα το πρώτο φύλλο εργασίας και οι μαθητές καλούνται να το συμπληρώσουν. Τα φύλλα εργασίας είναι έτσι μεθοδευμένα ώστε να οδηγηθούν σταδιακά στη βαθύτερη μελέτη και γνώση του επιλεγμένου γνωστικού αντικειμένου καλύπτοντας τους στόχους που έχουν τεθεί.

Σ' αυτή τη φάση ο δάσκαλος θα πρέπει να καθοδηγεί τους μαθητές στην αναζήτηση των σχετικών πληροφοριών, να επιλύει οποιαδήποτε απορία τους και όπου χρειάζεται να τους εμπυχώνει. [Φύλλο εργασίας 1 \(Ιστορικό πλαίσιο\)](#)

2η Φάση (2 δ.ω.)

Η 2η φάση έχει διάρκεια δύο διδακτικών ωρών και αφορά τους δύο τελευταίους γνωστικούς στόχους. Αναφέρεται στα γεγονότα του Μ.Α.

1η διδακτική ώρα

Οι μαθητές ήδη έχουν μια καλή γνώση του ιστορικού πλαισίου και των αιτιών που οδήγησαν στην έναρξη του Μ.Α.. Περιηγούνται στον δικτυακό τόπο της ηλεκτρονικής εγκυκλοπαίδειας Βικιπαίδεια και συγκεκριμένα στον http://el.wikipedia.org/wiki/%CE%9C%CE%B1%CE%BA%CE%B5%CE%B4%CE%BF%CE%BD%CE%B9%CE%BA%CF%8C%CF%82_%CE%B1%CE%B3%CF%8E%CE%BD%CE%B1%CF%82 και στον http://www.computer.gr/melas/telos_melat.html που αναφέρονται στον Μ.Α. (Υπάρχουν ήδη στα αγαπημένα του φυλλομετρητή τους)

Ο δάσκαλος κάνει μια σύντομη περιγραφή της δομής αυτών των δύο τόπων. Στην Βικιπαίδεια υπάρχει χρονολόγιο των σημαντικότερων γεγονότων ώστε οι μαθητές να έχουν μια καλή εποπτεία της εξέλιξης τους. Υπάρχουν ακόμα και εξωτερικοί σύνδεσμοι που φέρνουν τους μαθητές σε επαφή και με άλλες ιστορικές πηγές.

Οι μαθητές τώρα αναλαμβάνουν να διερευνήσουν μέσω του επιλεγμένου υλικού πτυχές της ιστορικής περιόδου. Σ' αυτή τη φάση καλό είναι ένα μέλος κάθε ομάδας να κρατάει σημειώσεις για ότι η ομάδα κρίνει σημαντικό.

Και εδώ ο ρόλος του δασκάλου είναι καθοδηγητικός καθώς καλείται να βοηθήσει τις ομάδες να κινηθούν στο σύνολο των πληροφοριών, να αντλήσουν χρήσιμα συμπεράσματα, ενώ επιλύει τυχόν απορίες τους.

2η διδακτική ώρα

Στην αρχή της 2ης διδακτικής ώρας και αφού οι μαθητές έχουν αποκτήσει μια καλή εποπτεία των γεγονότων, δίνεται στους μαθητές το δεύτερο φύλλο εργασίας το οποίο καλούνται να συμπληρώσουν. [Φύλλο εργασίας 2 \(Μακεδονικός Αγώνας - γεγονότα\)](#)

Αφού συμπληρώσουν οι ομάδες τα φύλλα εργασίας, η κάθε ομάδα ανακοινώνει τις απαντήσεις που έδωσε και ακολουθεί συζήτηση όπου ανταλλάσσονται απόψεις, κρίνοντας, συγκρίνοντας και σχολιάζοντάς τα αποτελέσματα της εργασίας τους. Ο δάσκαλος εδώ συμμετέχει επικουρικά παρεμβαίνοντας για να συντονίσει ή ίσως και για να βοηθήσει με σκοπό να

προάγει και να κάνει πλήρως κατανοητές τις σημαντικότερες πτυχές των ιστορικών γεγονότων.

3η Φάση (1 δ.ω.) - (αξιολόγηση)

Στη 3η φάση διάρκειας μιας διδακτικής ώρας οι μαθητές θα ασχοληθούν με δραστηριότητες εμπέδωσης και αυτοαξιολόγησης.

Για αυτό το σκοπό οι μισές ομάδες θα προσπαθήσουν να δημιουργήσουν η κάθε μια από ένα σταυρόλεξο αντλώντας τους ορισμούς από τη συγκεκριμένη γνωστική ενότητα. Πρόκειται για μια απαιτητική διαδικασία καθώς θα πρέπει πρώτα να εντοπίσουν γεγονότα, πρόσωπα ή καταστάσεις και στη συνέχεια να τα περιγράψουν ή να τα ορίσουν με σύντομους αλλά ικανούς ορισμούς (ικανότητα αφαιρετικού λόγου). Για αυτό το σκοπό θα χρησιμοποιήσουν το λογισμικό Hot Potatoes με το οποίο είναι ήδη εξοικειωμένοι.

Οι ομάδες ανταλλάσσουν μεταξύ τους τα σταυρόλεξα που δημιούργησαν και καλούνται να λύσουν η μια το σταυρόλεξο της άλλης. Στην όλη διαδικασία το σημαντικό δεν είναι μόνο να λυθούν τα σταυρόλεξα. Σημαντικό ακόμα είναι να συζητηθεί η ποιότητα, η πληρότητα και η σαφήνεια των ορισμών που δόθηκαν από τις ομάδες καθώς αποτελούν ένα ασφαλή δείκτη της κατανόησης του γνωστικού αντικείμενου. Οι ομάδες θα διορθώσουν ατέλειες ή παραλήψεις και θα λυθούν έτσι τυχόν παρανοήσεις ενώ παράλληλα θα έχουμε ένα είδος «εσωτερικής» αξιολόγησης ιδιαίτερα χρήσιμη για να εξαχθούν χρήσιμα συμπεράσματα από τον εκπαιδευτικό για την επίτευξη των γνωστικών στόχων που τέθηκαν αρχικά.

Οι άλλες μισές ομάδες θα προσπαθήσουν να συμπληρώσουν έναν προκατασκευασμένο νοητικό χάρτη στο Smart Tools που υπάρχει, στον υπολογιστή τους. Πρόκειται για ένα εποικοδομιστικό εργαλείο που αξιοποιεί πρότερες γνώσεις μαθητών που βοηθά στο να γίνουν συσχετισμοί και συγκρίσεις και καλλιεργεί την κριτική σκέψη.

Βιβλιογραφικές αναφορές

Ακτύπης Δ. κ.α. (2007), «Στα Νεότερα Χρόνια», Βιβλίο για τον μαθητή, τάξη ΣΤ', Ο.Ε.Δ.Β.

Ακτύπης Δ. κ.α. (2007), «Στα Νεότερα Χρόνια», Τετράδιο Εργασιών, τάξη ΣΤ', Ο.Ε.Δ.Β.

Ακτύπης Δ. κ.α. (2007), «Στα Νεότερα Χρόνια», Βιβλίο για τον δάσκαλο, τάξη ΣΤ', Ο.Ε.Δ.Β.

Επιμορφωτικό υλικό β' επιπέδου στο 1ο ΣΕΚ ΕΥΟΣΜΟΥ

ΕΠΕΚΤΑΣΗ ΤΟΥ ΣΕΝΑΡΙΟΥ

- ✓ Τα παιδιά διαβάζουν το βιβλίο της Πηνελόπης Δέλτα και το παρουσιάζουν στη τάξη

- ✓ Τα παιδιά καλούνται χρησιμοποιώντας φυλλομετρητή να αναζητήσουν φωτογραφικό στο διαδίκτυο για τον Μ.Α. και αφού το τυπώσουν να κατασκευάσουν ένα κολάζ.
- ✓ Τα παιδιά καλούνται χρησιμοποιώντας το wordart του Word να κατασκευάσουν διακοσμητικό κείμενο και αφού το τυπώσουν να το χρησιμοποιήσουν για το κολάζ του Μ.Α.
- ✓ Τα παιδιά καλούνται χρησιμοποιώντας λογισμικό παρουσίασης να προβάλλουν φωτογραφικό και άλλο υλικό για τον Μ.Α.
- ✓ Τα παιδιά καλούνται να αναζητήσουν πληροφορίες για τον Μ.Α. από το διαδίκτυο και ταυτόχρονα μαθαίνουν τη χρήση των μηχανών αναζήτησης.
- ✓ Τα παιδιά καλούνται να βρουν το χωριό που πέθανε ο Παύλος Μελάς στο Google Earth και ταυτόχρονα μαθαίνουν να το χρησιμοποιούν

Φύλλο εργασίας 1 (Μακεδονικός Αγώνας - Ιστορικό πλαίσιο)

1. Μελετήστε το χάρτη του γεωγραφικού ινστιτούτου Ρώμης (σχ. βιβλίο σελ 193) και απαντήστε στην ερώτηση: Η βαλκανική χερσόνησος στο δεύτερο μισό του 19ου αιώνα ανήκει ακόμα στην Οθωμανική αυτοκρατορία. Γιατί χαρακτηρίστηκε «χωνευτήρι των λαών»;

.....

.....

.....

2. Η περίοδος του Μ.Α. ήταν η πρώτη προσπάθεια των Ελλήνων της Μακεδονίας για απελευθέρωση ή είχαν προηγηθεί και άλλες;

.....

.....

3. Ποια μεγάλη κρίση ξέσπασε στη Βαλκανική το χρονικό διάστημα 1875 – 1878 και ποια νέα κράτη δημιουργούνται ή αποκτούν αυτονομία το 1879 με την Συνθήκη του Βερολίνου; Τι κέρδισε η Ελλάδα;

.....

.....

4. Για ποιο λόγο οι Βούλγαροι ήθελαν τη αυτονομία της Μακεδονίας; Για να απαντήσετε σκεφτείτε τι έγινε στη περίπτωση της Αν. Ρωμυλίας και μελετήστε τον παρακάτω χάρτη που δείχνει τις διεκδικήσεις των λαών της περιοχής εκείνη την εποχή;

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Φύλλο εργασίας 2 (Μακεδονικός Αγώνας - γεγονότα)

1. Ποιοι ήταν οι αντίπαλοι;

.....
.....
.....

2. Ποιος ήταν ο σκοπός των αντιπάλων;

.....
.....
.....

3. Πότε και από ποιους ιδρύθηκε η το κομιτάτο VMRO και με ποιο σκοπό;

.....
.....
.....

4. Πως αντιμετώπισαν οι Έλληνες τον κίνδυνο που διέτρεξε η Μακεδονία;

.....
.....
.....

5. Ποια χρονική περίοδο διεξήχθη ο Μ.Α.;

.....
.....
.....

6. Πώς πέθανε Ο Παύλος Μελάς;

.....
.....
.....

7. Το 1908 ξεσπά η επανάσταση των Νεότουρκων. Τι προσδοκίες γεννά στους υπόδουλους λαούς της βαλκανικής; Πραγματοποιήθηκαν οι ελπίδες τους;

.....
.....
.....

8. Τελικά μπορούμε να πούμε πως η Ελλάδα βγήκε ωφελημένη από τον Μ.Α.; Αν ναι γιατί;

.....
.....
.....